

Til lovforslag nr. L 163. Betænkning afgivet af Uddannelsesudvalget den 14. maj 2002

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v.

(Krav til skolen og styrkelse af tilsynet m.v.)

[af undervisningsministeren (Ulla Tørnæs)]

1. Ændringsforslag

Der er stillet 6 ændringsforslag til lovforslaget. Undervisningsministeren har stillet ændringsforslag nr. 1, 2, 4, 5 og 6. Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget har stillet ændringsforslag nr. 3.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 13. marts 2002 og var til 1. behandling den 4. april 2002. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Uddannelsesudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 7 møder.

Høring

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og undervisningsministeren sendte den 25. februar 2002 dette udkast til udvalget, jf. alm. del – bilag 184. Den 2. april 2002 sendte undervisningsministeren de indkomne høringssvar samt et notat herom til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget skriftlige henvendelser fra:

Dansk Friskoleforening,
Nr. Lyndelse Friskole,
Odense Friskole,

Stige Friskole,
Vedsted Friskole og
Aabenraa Friskole.

Undervisningsministeren har over for udvalget kommenteret de skriftlige henvendelser til udvalget.

Deputationer

Endvidere har Dansk Friskoleforening mundtligt over for udvalget redegjort for sin holdning til lovforslaget.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 29 spørgsmål til undervisningsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har besvaret. 10 af udvalgets spørgsmål og undervisningsministerens svar herpå er optrykt som bilag 2 til betænkningen.

3. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (V, KF, SF, RV og KRF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag. Flertallet vil stemme imod det af et mindretal stillede ændringsforslag.

Socialistisk Folkeparti finder, at de frie skoler er et udmærket supplement til folkeskolen. Det er en væsentlig del af en dansk uddannelsestradition, at der har været frie skoler, det vil sige friskoler, private grundskoler og efterskoler. Det afgørende i den forbindelse er, at de pågældende

skoler kan være anderledes end folkeskolen; de skal ikke være kopier af folkeskolen, for så kan det næsten være lige meget. De skal kunne gribe undervisningen an på deres helt egen måde. Det betyder, at forældre på denne måde kan have en skole helt efter deres eget hoved. Det betyder samtidig, at folkeskolen også kan modtage inspiration fra frie skoler, der griber undervisningen an på en helt anderledes måde.

Derfor var Socialistisk Folkeparti imod lovforslaget, som det så ud ved 1. behandling, idet det lagde op til begrænsninger i de frie skolars frihed med den konsekvens, at der var risiko for, at de efterhånden blot blev kopier af folkeskolen.

Disse begrænsninger drejede sig først og fremmest om, at der skulle føres tilsyn ikke kun med dansk, regning/matematik og engelsk, men også med historie/samfundsfag og naturvidenskabelige fag, det vil sige stort set hele fagrækken, som den kendes fra folkeskolen.

Også ændringen i formålsbestemmelsen med formuleringen om, at de frie skoler skulle arbejde på grundlag af menneskerettighederne, var påfaldende, bl.a. fordi nyformuleringen primært rummede en masse retorik.

Socialistisk Folkeparti er tilhænger af, at tilsynet med de frie skoler bliver forbedret, så det sikres, at de står mål med folkeskolen. Derfor har Socialistisk Folkeparti også tidligere opfordret undervisningsministeren til at bruge den eksisterende lov mere aktivt.

Netop fordi Socialistisk Folkeparti lægger afgørende vægt på de frie skolars frihed, opfordrede Socialistisk Folkeparti undervisningsministeren til at ændre lovforslaget, så der kom regler på området, som udbygger de eksisterende regler, uden at de antaster skolernes frihed.

Det er det, der nu sker med de ændringer, som undervisningsministeren foreslår.

Det betyder, at det eneste nye i formålsbestemmelsen er, at skolerne skal »forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre«. Det burde være en selvfølge, og det kan Socialistisk Folkeparti kun gå ind for.

Når det samtidig er lykkedes at begrænse antallet af fag, der direkte er omfattet af tilsynet, til de nuværende fag: dansk, regning/matematik og engelsk, er skolernes frihed ikke antastet, og lovgivningen vil derfor fortsat minde om den eksisterende lov, men tilsynet kommer til at fungere

mere aktivt, end det har været tilfældet nogle steder i dag.

Efter Det Radikale Venstres opfattelse skal tilsynet med, at de frie skolars undervisning »står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen«, være reelt. Undersøgelsen af det eksterne tilsyn fra efteråret 2001 viser, at det ikke nødvendigvis er tilfældet. Derfor støtter Det Radikale Venstre en præcisering og en styrkelse af det eksterne tilsyn. Lovforslaget havde en udformning, der efter Det Radikale Venstres opfattelse anfægtede den frie skoles frihed til at organisere undervisningen på andre måder end folkeskolen og gav undervisningsministeren adskillige bemyndigelser vedrørende tilsynets funktion; hvorfor Det Radikale Venstre under 1. behandling af lovforslaget opfordrede regeringen til en drøftelse af og en forhandling om udformningen. En sådan forhandling har fundet sted, og Det Radikale Venstre noterer med tilfredshed, at undervisningsministeren har stillet ændringsforslag til den gældende lovs formulering af § 1 og § 9 samt til paragrafferne med bemyndigelserne, så det kommer til at fremgå, hvilke krav der skal opfyldes af det eksterne tilsyn.

Med vedtagelsen af disse ændringsforslag kan Det Radikale Venstre stemme for lovforslaget ved 3. behandling, fordi de frie skolars særkende fastholdes.

Et *mindretal* i udvalget (S) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af et mindretal stillede ændringsforslag. Mindretallet vil stemme imod de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag.

Det er med dyb undren Socialdemokratiet har været vidne til, at regeringen ikke har ønsket at forhandle med Socialdemokratiet om det foreliggende lovforslag, men derimod har valgt at søge forligskredsen i de partier, der under 1. behandling var mest kritiske. Socialdemokratiet ønsker en række forskellige opstramninger af tilsynet med friskolerne, da tilsynet faktisk har været lemfældigt og tilfældigt. Det viser undersøgelsen fra Undervisningsministeriet, der er beskrevet i lovforslaget. Når tilsynet kunne være til stede på 50 skoler uden overhovedet at overvære undervisningen, må der siges at være behov for en opstramning. Socialdemokratiet stemmer derfor imod de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag, men for ændringsforslag nr. 3 stillet af Dansk Folkeparti. Socialdemokra-

tiet havde gerne set, at tilsynet var blevet styrket, ved at kommunerne skulle stå for udpegningen af de tilsynsførende. Det er kommunerne, der har ekspertisen, og det ville sikre en langt mere ensartet behandling landet over. Således så Socialdemokratiet også gerne, at bemærkningerne til ændringsforslag nr. 4 kom til at gælde for alle 9 fag indeholdt i det oprindelige forslag.

For Socialdemokratiet er friskolerne og den tradition og kulturarv, der også ligger heri, det danske frisind, vigtigt. Socialdemokratiet synes, at der foregår et meget flot og godt stykke pædagogisk udviklingsarbejde mange steder på de frie skoler. Socialdemokratiet havde derfor gerne set, at også evalueringsloven var blevet inddraget, således at de mange gode resultater, som også ligger på friskoleområdet, kunne blive evalueret. Socialdemokratiet så gerne en yderligere tydeliggørelse af, hvad det vil sige at stå mål med folkeskolen. Hvad dette indebærer, har jo givet anledning til mange tvister. Flere tilsynsførende kan være et element heri, men Socialdemokratiet havde gerne set, at det var kommunerne, der førte tilsynet med de frie grundskoler og dermed kunne sikre, at ressourcerne hertil bruges optimalt. For Socialdemokratiet handler det først og fremmest om børnene. Det er deres uddannelse og mulighed for at begå sig i samfundet, det handler om. Det, der er vigtigt for Socialdemokratiet, er undervisningens kvalitet og bestræbelserne på at skabe det bedste fundament for fremtidens samfundsborgere.

Friskoletraditionen og de værdier, der ligger heri, er en del af vores kulturarv, men der er også andre værdier, der er vigtige for Socialdemokratiet, og det er de værdier, som ligger i menneskerettighederne, som også er flot beskrevet i den europæiske menneskerettighedskonvention. Socialdemokratiet er faktisk godt tilfreds med den formålsbeskrivelse, som fremgår af undervisningsministerens oprindelige lovforslag, altså respekten for det enkelte menneske, demokratiopfattelsen – som jo stort set deles i Folketinget – ligestillingen, ligebehandlingen af mennesker uanset køn og menneskerettighederne. Undervisningsministerens ændringsforslag indebærer reelt en svækkelse af den formålsparagraf, undervisningsministeren oprindeligt havde foreslået for friskolerne. Socialdemokratiet havde gerne set, at undervisningsministeren havde beholdt den europæiske menneskerettighedskonvention som en del af formålsparagraffen i stedet

for blot at henvise til lovforslagets bemærkninger. Det er vigtigt for Socialdemokratiet at slå fast, at det er disse principper, som gør sig gældende for al grundskolevirksomhed i Danmark. Socialdemokratiet synes, det er en vigtig forudsætning for det samlede uddannelsessyn, at der ligger en fælles ramme for at drive grundskolevirksomhed.

Et *andet mindretal* i udvalget (DF) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling og vil stemme for det af et mindretal stillede ændringsforslag. Mindretallet vil stemme imod de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag.

Dansk Folkeparti kan ikke stemme for lovforslaget, da Dansk Folkeparti ikke mener, at de stramninger, undervisningsministeren har stillet forslag om, er skræppe nok.

Dansk Folkeparti stemmer imod de af undervisningsministeren stillede ændringsforslag for at markere, at Dansk Folkeparti er meget utilfreds med den løsning, undervisningsministeren er kommet med.

Et *tredje mindretal* i udvalget (EL) vil stemme hverken for eller imod lovforslaget ved 3. behandling og vil stemme for de af undervisningsministeren under nr. 1, 4, 5 og 6 stillede ændringsforslag.

Enhedslisten er enig i den grundsten i skolepolitikken, at der skal være undervisningspligt i Danmark, men mener ikke, at der skal være folkeskolepligt. Enhedslisten er desuden enig i, at forældrene skal have hovedansvaret for, at børnene får en undervisning, der i almindelighed står mål med, hvad der kræves i folkeskolen.

Til gengæld har samfundet også et ansvar for barnets tarv. Samfundet har således et ansvar for at sikre, at børn faktisk får en undervisning i de frie skoler, der står mål med, hvad der kræves i folkeskolen.

Det ansvar kræver et kvalificeret tilsyn. Enhedslisten er nået frem til, at det tilsyn, der er i dag, ikke er godt nok. Enhedslisten ønsker et mere kvalificeret tilsyn, der er generelt i stedet for at være rettet mod de særlige fag dansk, regning/matematik og engelsk.

Enhedslisten ønsker ikke, at tilsynet ligger hos kommunerne, da det kommunale skolevæsen ofte er i en slags konkurrence med de frie skoler.

Bet. o. lovf. vedr. friskoler og private grundskoler m.v.

Derfor bør tilsynet være statsligt, altså ligge i Undervisningsministeriet.

Enhedslisten ønsker et tilsyn, der ikke kun handler om det faglige niveau, men også omfatter de blødere kompetencer. De demokratiske kompetencer skal sikres med henvisning til 1) barnets rettigheder, 2) grundlaget for et fælles samfund og 3) lige mulighed for senere at kunne deltage i samfund og erhvervsudøvelse.

Enhedslisten kan støtte, at tilsynet gøres mere helhedsorienteret.

Enhedslisten kan støtte oprydningen i bemyndigelser og fjernelsen af den direkte henvisning til den europæiske menneskerettighedskonvention.

Samlet set virker lovforslaget stadig ikke som et gennemtænkt og konsekvent lovforslag om et forbedret tilsyn, selv om risikoen for et umotiveret angreb på muslimske skoler er mindsket betydeligt.

Enhedslisten vil derfor undlade at stemme for lovforslaget ved 3. behandling.

Tjóðveldisflokkurinn, Inuit Ataqatigiit og Simmut var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

4. Ændringsforslag med bemærkninger

Ændringsforslag

Til § 1

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (V, KF, SF, RV, EL og KRF):

1) Nr. 1 affattes således:

»1. I § 1, stk. 1, indsættes efter 1. pkt.:

»Skolerne skal forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre.«

[Enklere affattelse]

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (V, KF, SF, RV og KRF):

2) Nr. 3 affattes således:

»3. § 9, stk. 2. 1. og 2. pkt., ophæves, og i stedet indsættes:

»Forældrekredsen vælger for højst 4 år en eller flere personer til at føre tilsyn med elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik og engelsk samt med, om skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Den eller de tilsynsførende skal endvidere påse, at undervisningssproget er dansk. Forældrekredsen kan i stedet anmode kommunalbestyrelsen i skolekommunen om at varetage disse tilsynsopgaver. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om valget af den eller de tilsynsførende. Den eller de tilsynsførende må ikke tilhøre forældrekredsen, være medlem af bestyrelsen, være ansat på skolen eller være gift eller nært beslægtet med disse personer.«

[Ændring af tilsynets opgaver]

Af et *mindretal* (DF), tiltrådt af et *mindretal* (S):

3) Nr. 3 affattes således:

»3. § 9, stk. 2, 1. pkt., affattes således:

»Undervisningsministeren udpeger en person, der sammen med en eller flere personer, som forældrekredsen vælger for højst 4 år ad gangen, fører tilsyn med elevernes standpunkt i dansk, regning/matematik og engelsk og med, at undervisningssproget er dansk, jf. § 2, stk. 3, 1. pkt.«

[Undervisningsministeren udpeger altid en tilsynsførende]

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (V, KF, SF, RV, EL og KRF):

4) Nr. 4-8 udgår, og i stedet indsættes som nyt nummer:

»01. § 9, stk. 4-6, ophæves, og i stedet indsættes:

»Stk. 4. Den eller de tilsynsførende skal aflægge mindst et årligt tilsynsbesøg på skolen. Undervisningen skal overværes i et omfang afstemt efter skolens størrelse, dog svarende til mindst en hel skoledag. Undervisningen inden for hvert af de fagområder, som folkeskolens fagkreds naturligt kan opdeles i, skal overværes af en tilsynsførende. Derudover skal den eller de tilsynsførende drøfte indholdet af skolens undervisningsplaner med skolens leder og lærere og vurdere det anvendte undervisningsmateriales faglige og pædagogiske kvalitet.

Stk. 5. Den eller de tilsynsførende afgiver hvert år en skriftlig tilsynserklæring til forældrekredsen og skolens bestyrelse om tilsynet efter

stk. 2, herunder om elevernes standpunkt i de fag, der er nævnt i stk. 2. I tilfælde, hvor forældrekredsen har valgt flere tilsynsførende, og hvor disse ikke er enige om affattelsen af den skriftlige tilsynserklæring, skal dette fremgå af erklæringen. Enhver tilsynsførende har ret til at afgive sit særstandpunkt til forældrekredsen. Skolen udleverer den skriftlige tilsynserklæring til forældrekredsen og offentliggør den på skolens hjemmeside på internettet, hvis skolen har en hjemmeside. Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om formen for afgivelse af tilsynserklæringen.

Stk. 6. Skønner den eller de tilsynsførende, at elevernes standpunkt, jf. stk. 2, ikke står mål med, hvad der almindeligvis opnås i folkeskolen, eller at skolens undervisning ikke opfylder kravet i § 1, stk. 1, 1. pkt., fastsættes en frist på mindst 3 måneder til forbedring af forholdene. Hvis den eller de tilsynsførende stadig finder undervisningen mangelfuld, udfærdiger den eller de tilsynsførende en erklæring herom, som sendes til høring i forældrekredsen og i skolens bestyrelse. Hvis den eller de tilsynsførende efter høringen fortsat finder undervisningen mangelfuld, indsendes en begrundet indberetning med de eventuelt afgivne høringssvar til Undervisningsministeriet. Undervisningsministeren kan herefter træffe beslutning om, at skolen ikke længere er en fri grundskole efter denne lov, og at skolen ikke kan modtage tilskud efter denne lov, medmindre ministeren skønner, at der er behov for at iværksætte et yderligere tilsyn efter stk. 7.

Stk. 7. Undervisningsministeren kan i særlige tilfælde træffe beslutning om yderligere tilsyn med en skole. Undervisningsministeren kan beslutte, at kommunalbestyrelsen i skolekommunen skal føre dette tilsyn. Undervisningsministeren kan beslutte, hvorledes det yderligere tilsyn i de enkelte konkrete tilfælde skal udføres.

Stk. 8. Hvis der på baggrund af et yderligere tilsyn efter undervisningsministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravene i § 1, stk. 1, kan undervisningsministeren beslutte, at skolen ikke længere er en fri grundskole efter denne lov, og at skolen ikke kan modtage tilskud efter denne lov.

Stk. 9. Hvis undervisningsministeren i medfør af stk. 6 eller 8 har truffet beslutning om, at en skole ikke længere er en fri grundskole efter denne lov, er eventuel fortsat undervisning på sko-

len af børn i den undervisningspligtige alder herefter omfattet af bestemmelserne i kapitel 8, herunder bestemmelserne om kommunalbestyrelsens tilsyn med undervisningen.

Stk. 10. Skolen skal til tilsynet efter stk. 2, 3 og 7 på begæring udlevere de oplysninger, som den eller de tilsynsførende finder har betydning for tilsynets udførelse. ««
[Præcisering af varetagelsen af tilsynsopgaverne m.v.]

5) *Nr. 9* affattes således:

»9. I § 18 indsættes som *stk. 7*:

»*Stk. 7.* En skole kan kun anvende bygninger til skolens skole- og undervisningsformål, når bygningerne er godkendt hertil af de stedlige bygnings- og brandmyndigheder. ««
[Præcisering af tilskudsbetingselse]

Til § 2

6) *Stk. 3* affattes således:

»*Stk. 3.* Tilsynet efter § 9, stk. 2, 1. og 2. pkt., som ændret ved denne lovs § 1, nr. 3, med skolens samlede undervisningstilbud samt med, at undervisningssproget er dansk, skal senest være iværksat den 1. november 2002. «
[Konsekvens af ændringsforslag nr. 2]

Bemærkninger

Til nr. 1

I ændringsforslaget udgår alene den direkte henvisning til den europæiske menneskerettighedskonvention, især for at give bestemmelsen en enklere affattelse, der er koncentreret om det centrale i det foreslåede nye krav til undervisningen, som er at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre. Den ændrede formulering indeholder derfor samme overordnede krav til undervisningen som den i lovforslaget foreslåede. Da de grundlæggende frihedsrettigheder og menneskerettigheder er en væsentlig del af det danske samfunds karakter, vil forberedelsen af eleverne skulle ske på grundlag af disse rettigheder.

Forslaget vil således fortsat indebære, at de frie grundskoler vil være forpligtede til at undervise eleverne på en sådan måde, at eleverne vil kunne lære og bl.a. derigennem kunne komme til at respektere, at det danske samfund bygger på en række grundlæggende menneske- og friheds-

rettigheder, herunder forbud mod diskrimination, hvad enten det drejer sig om køn, race eller religion m.v. Dette indebærer, at f.eks. skoler, der bygger på et religiøst grundlag, vil være forpligtede til også at undervise eleverne i det grundlæggende princip om religionsfrihed. Skolerne vil også være forpligtede til at undervise eleverne i principperne for det danske folkestyre. Skolerne skal endvidere arbejde på at bibringe eleverne en forståelse af, hvilke principper for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder der har fundet udtryk i den europæiske menneskerettighedskonvention, og som – manifesteret ved loven om denne – danner grundlag for det danske samfund. Skolerne må ikke i strid med menneskerettighederne forsøge at tilintetgøre disse rettigheder eller at begrænse dem. Dette kan være tilfældet, hvis undervisningen indebærer f.eks. en religiøs, racistisk eller anden diskrimination eller anden krænkelse af elevernes eller andres forenings- og ytringsfrihed eller anden rettighed, der er beskyttet af menneskerettighedskonventionen. Kravet i ændringsforslaget retter sig mod de frie grundskoler uanset deres idégrundlag, og det er sagligt velbegrunder at stille krav til skolernes virksomhed på dette punkt som betingelse for den meget betydelige medfinansiering, som det offentlige påtager sig.

Det nye krav til undervisningen omfatter hele skolens virksomhed, herunder eventuel modersmålsundervisning.

Den foreslåede bestemmelse vil indebære, at hverken en skoles vedtægtsbestemte formål eller den undervisning, som skolen faktisk giver eleverne, må modvirke kravet om at forberede eleverne til at leve i et samfund, der bygger på frihed og folkestyre ud fra respekt for de grundlæggende frihedsrettigheder og menneskerettigheder. Dette vil være tilfældet, hvor en skoles undervisning f.eks. ikke respekterer lighed mellem kønnene eller i øvrigt udviser intolerance over for andre holdninger end dem, som skolen bygger på. Bestemmelsen udelukker ikke, at en skole bygger på en grundholdning om, at manden er kvinden overlegen, hvis skolen i sin undervisning samtidig sikrer, at eleverne får kendskab til de principper for ligestilling mellem kønnene, som samfundet i øvrigt bygger på, med henblik på at eleverne vil kunne komme til at respektere dette. Tilsvarende gælder, hvis en skole bygger på en holdning om, at et eller flere af principper-

ne for det danske folkestyre er forkerte, eller at der ikke skal være religionsfrihed i Danmark.

Tilsynet med, om det nye krav overholdes, påhviler forældrekredsen som led i tilsynet med en fri grundskoles almindelige virksomhed. Den eller de eksterne tilsynsførende vil ikke direkte have tilsyn med overholdelsen af dette krav, men de vil kunne meddele til Undervisningsministeriet, hvis de observerer tegn på, at kravet ikke overholdes. Undervisningsministeriet vil i så fald kunne etablere et yderligere tilsyn med skolen, ligesom ministeriet vil kunne gøre det, hvis der fra anden side bliver gjort opmærksom på problemer med overholdelsen af kravet.

Til nr. 2

Ændringsforslaget vil indebære, at den styrkelse af tilsynet med de frie grundskoler, som der skønnes at være behov for, sker ved, at det forældrevalgte, eksterne tilsyn udvides til også at omfatte tilsyn med skolens samlede undervisningstilbud samt med, at undervisningssproget er dansk. I forhold til det fremsatte lovforslag betyder denne måde at styrke tilsynet på, at det undgås, at de tilsynsførende kan blive i tvivl om, at det grundlæggende frihedsprincip for de frie grundskoler skal respekteres. Samtidig gennemføres der en effektiv styrkelse af tilsynet med skolerne.

Ændringsforslaget vil medføre, at den tilsynsførende skal vurdere, om den frie grundskole ud fra en helhedsvurdering af dennes samlede undervisningstilbud giver eleverne de samme muligheder for en alsidig personlig udvikling og kundskabstilegnelse, som hvis de havde gået i folkeskolen. Denne vurdering skal foretages med udgangspunkt i skolens undervisningsplaner.

For at undervisningen kan opfylde grundlovens krav, skal en fri grundskole undervise i flere fagområder og emner end de tre fag, hvor der efter den gældende lov føres eksternt tilsyn med elevernes standpunkt. Den frie grundskole skal tilbyde undervisning inden for hvert af de fagområder, som folkeskolens fagkreds naturligt kan opdeles i. Det vil sige i humanistiske fag, herunder historie/samfundsfag, praktisk-musiske fag, herunder idræt, samt naturvidenskabelige fag. Det er i den henseende afgørende, at den frie grundskole ud fra en helhedsvurdering giver eleverne de samme muligheder for en alsidig

personlig udvikling og kundskabstilegnelse, som hvis de havde gået i folkeskolen.

De eksterne tilsynsførende er efter den gældende lov ikke forpligtede til at påse overholdelsen af lovkravet om, at undervisningssproget er dansk. Hvis forældrekredsen ikke tillægger overholdelsen særlig vægt, er der reelt ikke tilsyn hermed.

Det har vist sig, at navnlig undervisningen i orienteringsfag ved nogle skoler for tosprogede er af ret begrænset omfang og i nogle enkelte tilfælde for naturfagernes vedkommende i strid med almindelig viden i dag. Et eksempel herpå er skoler, hvor eleverne ikke stifter bekendtskab med Darwins udviklingslære. Det vil ikke være et krav til undervisningen, at dens formål skal være, at eleverne skal tilslutte sig Darwins udviklingslære, men eleverne skal vide, at det er udtryk for den herskende opfattelse også i det danske samfund. Et andet eksempel er, at der i undervisningen om solsystemet ikke oplyses om, at planeterne inklusive jorden kredser om solen.

Undervisningsministeriet har i vejledning nr. 145 af 23. juli 2001 om undervisningspligtens opfyldelse i friskoler og private grundskoler og tilsynet hermed givet et vejledende bud på, hvad der ligger i, at undervisningen står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Det fremgår bl.a. heraf, at der ikke er noget krav om, at folkeskolens fag og emner direkte kan identificeres på den enkelte frie grundskoles skema med navns nævnelse. De enkelte fag og emner kan derfor indgå i tværfaglige undervisningsforløb, projektorienteret undervisning m.v. Dog må det anses for et mindstekrav, at fagene dansk, regning/matematik og engelsk kan identificeres entydigt. Det følger af bestemmelsen i § 9, stk. 2, om den tilsynsførendes vurdering af elevernes standpunkt i disse fag. Da tilsynet foreslås udvidet til også at omfatte skolens samlede undervisningstilbud, må det tillige anses for et mindstekrav, at det af skolens undervisningsplan fremgår, hvordan de forskellige fagområder og emner indgår i skolens samlede undervisningstilbud. Organiseringen af disse vil dog fortsat være overladt til skolen.

Efter lovforslaget vil forældrekredsen få mulighed for at fordele den eksterne tilsynsopgave på flere personer. Det udvidede tilsynsomfang kan gøre det vanskeligt for en enkelt person at

have tilstrækkelig faglig indsigt i alle fagområderne. Der er mange steder tradition for, at forældrekredsens valg af tilsynsførende afspejler skolens lokale forankring. Lovforslaget tilsigter ikke at ændre ved dette, men det vil også fortsat blive lagt til grund, at forældrekredsen ved valget af tilsynsførende lægger større vægt på dennes faglige indsigt end på den lokale forankring. Der ændres ikke ved habilitetskravene til de tilsynsførende.

Bemyndigelsen til at fastsætte nærmere regler om valget af tilsynsførende vil blive udnyttet til at sikre, at valget foretages på et møde, hvortil samtlige forældre er indkaldt.

Til nr. 3

Med ændringsforslaget udvides det offentlige tilsyn med de frie grundskoler, således at undervisningsministeren altid udpeger en tilsynsførende til at føre tilsyn sammen med den/de af forældrekredsen udpegede tilsynsførende ved de enkelte frie grundskoler.

Til nr. 4

Efter ændringsforslaget erstattes den foreslåede bemyndigelse i lovforslagets § 1, nr. 8, med en række bestemmelser direkte i selve loven. Det drejer sig om følgende regler:

- Den eller de tilsynsførende skal aflægge mindst 1 årligt tilsynsbesøg på skolen.
- En tilsynsførende skal overvære undervisningen inden for hvert af de fagområder, som folkeskolens fagkreds naturligt kan opdeles i, nemlig de humanistiske, herunder historie og samfundsfag, de naturvidenskabelige og de praktisk-musiske, herunder idræt.
- Den eller de tilsynsførende skal drøfte indholdet af skolens undervisningsplaner med skolens leder og lærere. Kravet indebærer, at skolen herefter er forpligtet til at udarbejde skriftlige undervisningsplaner.
- Den eller de tilsynsførende skal vurdere den faglige og pædagogiske kvalitet af det undervisningsmateriale, som skolen anvender.
- Det skal fremgå af tilsynserklæringen, hvis de tilsynsførende er uenige om affattelsen af erklæringen. Enhver tilsynsførende har desuden ret til at afgive sit særstandpunkt til forældrekredsen. Den tilsynsførende har imidlertid ikke krav på, at særstandpunktet optages i tilsynserklæringen, og dermed heller ikke på, at

dette skal optages på skolens hjemmeside på internettet.

Med ændringsforslaget opretholdes samtidig reglerne i lovforslaget om, at tilsynserklæringen fremover skal være skriftlig, og at den skal offentliggøres på skolens hjemmeside på internettet, hvis skolen har en hjemmeside.

Den foreslåede ændring af det eksterne tilsyns opgaver nødvendiggør samtidig en ændring af reglen i den gældende lovs § 9, stk. 4, om fremgangsmåden i de tilfælde, hvor den tilsynsførende finder, at undervisningen ikke er i orden. Den foreslåede nye fremgangsmåde fremgår af den foreslåede affattelse af lovens § 9, stk. 6 og 9. Det nye er, at den tilsynsførende i sidste instans skal indberette til Undervisningsministeriet, hvis undervisningen ikke opfylder lovens krav til undervisningen, og at det herefter påhviler undervisningsministeren at afgøre, om skolen – eventuelt efter gennemførelse af et yderligere tilsyn – fortsat kan være en fri grundskole i lovens forstand og dermed modtage statstilskud efter loven.

Det bemærkes, at den foreslåede bestemmelse i § 9, stk. 9, også skal gælde i de tilfælde, hvor undervisningsministeren på grundlag af en indberetning fra den eller de tilsynsførende har truffet afgørelse om, at en skole ikke længere kan være en fri grundskole i lovens forstand. Det be-

tyder, at eventuel fortsat undervisning ved skolen også i disse tilfælde vil være omfattet af lovens bestemmelser om hjemmeundervisning. Det forventes imidlertid ikke at få den store praktiske betydning, da undervisningen i så fald skal gives uden offentlige tilskud.

Ændringsforslaget vil i forhold til lovforslaget ikke indebære ændringer for så vidt angår styrkelsen af det yderligere tilsyn, og der henvises derfor til bemærkningerne i lovforslaget, herunder til § 1, nr. 7.

Til nr. 5

Baggrunden for at indsætte den foreslåede myndigelse var umiddelbart et behov for at fastsætte krav om, at bygnings- og brandmyndighedernes godkendelse af bygningerne foreligger for alle bygninger, der anvendes af de frie grundskoler, der modtager statstilskud. Da der ikke umiddelbart er behov for yderligere tilskudsbeholdninger, skønnes det mest hensigtsmæssigt at nøjes med at indsætte den pågældende regel direkte i loven.

Til nr. 6

Der er tale om en konsekvensændring som følge af ændringsforslag nr. 2.

Else Winther Andersen (V) fmd. Gitte Lillelund Bech (V) Peter Christensen (V)

Tina Nedergaard (V) Louise Frevert (DF) Hans Kristian Skibby (DF) Helle Sjelle (KF)

Else Theill Sørensen (KF) Bodil Kornbek (KRF) Carsten Hansen (S) Frank Jensen (S)

Jeppé Kofod (S) Lene Jensen (S) Thomas Adelskov (S) Aage Frandsen (SF)

Marianne Jelved (RV) nfm. Pernille Rosenkrantz-Theil (EL)

Tjóðveldisflokkurinn, Inuit Ataqatigiit og Siumut havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	57*	Enhedslisten (EL)	4
Socialdemokratiet (S)	52	Kristeligt Folkeparti (KRF)	4
Dansk Folkeparti (DF)	22	Tjóðveldisflokkurin (TF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	16	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	12	Siumut (SIU)	1
Det Radikale Venstre (RV)	9		

---

* Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Bilag 1

Oversigt over bilag vedrørende L 163

Bilagsnr.	Titel
1	Høringssvar og høringsnotat, fra undervisningsministeren
2	Henvendelse af 21/3-02 fra Odense Friskole
3	Spm. 1 om kommentar til henvendelse af 21/3-02 fra Odense Friskole, til undervisningsministeren
4	Tidsplan for udvalgets behandling af lovforslaget
5	Henvendelse af 4/4-02 fra Aabenraa Friskole
6	Spm. 2 om kommentar til henvendelse af 4/4-02 fra Aabenraa Friskole, til undervisningsministeren
7	Spm. 3 om henvisningen til den europæiske menneskerettighedskonvention i lovens formålsbestemmelse, til undervisningsministeren Spm. 4 om ændring af retstilstanden ved en vedtagelse af lovforslagets § 1, nr. 1, til undervisningsministeren Spm. 5 om overholdelse af gældende dansk lovgivning for friskoler, herunder den europæiske menneskerettighedskonvention, til undervisningsministeren Spm. 6 om friskolernes formidling af det danske samfund og menneskerettighederne, til undervisningsministeren Spm. 7 om kritik af menneskerettighederne, til undervisningsministeren Spm. 8 om forandringer for forældre, skoler og skolebestyrelser, såfremt lovforslaget vedtages, til undervisningsministeren Spm. 9, om friskolerne har fag, som opregnes i lovforslagets § 1, nr. 3, til undervisningsministeren Spm. 10 om øget tilsyn i flere fag for efterskolerne, til undervisningsministeren
8	Spm. 11 om teknisk bistand til ændringsforslag om udpegningen af tilsynsførende, til undervisningsministeren
9	Henvendelse af 15/4-02 fra Dansk Friskoleforening
10	Spm. 12 om kommentar til henvendelse af 15/4-02 fra Dansk Friskoleforening, til undervisningsministeren
11	Svar på spm. 1 om kommentar til henvendelse af 21/3-02 fra Odense Friskole, fra undervisningsministeren
12	Spm. 13 om formuleringen ved ændring af friskolelovens § 1 sammenholdt med folkeskolelovens formålsparagraf, til undervisningsministeren Spm. 14 om, hvorfor menneskerettighedskonventionen ikke udtrykkeligt er nævnt i folkeskolelovens formålsparagraf, til undervisningsministeren Spm. 15 om henvisningen til menneskerettighedskonventionen frem for grundloven i friskolelovens formålsparagraf, til undervisningsministeren
13	Spm. 16 om frie grundskoler »står mål med folkeskolen«, til undervisningsministeren Spm. 17 om indberetningspligt, til undervisningsministeren Spm. 18 om, hvor mange offentlige midler der bruges pr. år i de frie grundskoler, til undervisningsministeren Spm. 19 om forskellen på de bemyndigelser og hjemler, der er i den gældende lov, og dem i lovforslaget, til undervisningsministeren

Bilagsnr.	Titel
	Spm. 20 om udmøntningen af de bemyndigelser og hjemler, der er i lovforslaget, til undervisningsministeren
	Spm. 21 om ordningen med en tilsynsførende fra elevens hjemkommune, til undervisningsministeren
	Spm. 22, om evalueringsinstituttet kan evaluere de frie grundskoler, til undervisningsministeren
	Spm. 23 om formålsbestemmelsen, til undervisningsministeren
	Spm. 24 om samspillet mellem forældrekredsen og tilsynet, til undervisningsministeren
	Spm. 25 om forskellen på tilsynet i den gældende lov og i lovforslaget, til undervisningsministeren
14	Henvendelse af 16/4-02 fra Vedsted Friskole
15	Spm. 26 om kommentar til henvendelse af 16/4-02 fra Vedsted Friskole, til undervisningsministeren
16	Materiale modtaget fra Dansk Friskoleforening i forbindelse med foretræde 23/4-02
17	Spm. 27 om kommentar til materiale modtaget fra Dansk Friskoleforening under foretræde 23/4-02, til undervisningsministeren
18	Svar på spm. 2 om kommentar til henvendelse af 4/4-02 fra Aabenraa Friskole, fra undervisningsministeren
19	Svar på spm. 11 om teknisk bistand til ændringsforslag om udpegningen af tilsynsførende, fra undervisningsministeren
20	1. udkast til betænkning
21	Svar på spm. 13 om formuleringen ved ændring af friskolelovens § 1 sammenholdt med folkeskolelovens formålsparagraf, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 14 om, hvorfor menneskerettighedskonventionen ikke udtrykkeligt er nævnt i folkeskolelovens formålsparagraf, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 15 om henvisningen til menneskerettighedskonventionen frem for grundloven i friskolelovens formålsparagraf, fra undervisningsministeren
22	Svar på spm. 26 om kommentar til henvendelse af 16/4-02 fra Vedsted Friskole, fra undervisningsministeren
23	Svar på spm. 3 om henvisningen til den europæiske menneskerettighedskonvention i lovens formålsbestemmelse, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 4 om ændring af retstilstanden ved en vedtagelse af lovforslagets § 1, nr. 1, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 5 om overholdelse af gældende dansk lovgivning for friskoler, herunder den europæiske menneskerettighedskonvention, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 6 om friskolernes formidling af det danske samfund og menneskerettighederne, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 7 om kritik af menneskerettighederne, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 8 om forandringer for forældre, skoler og skolebestyrelser, såfremt lovforslaget vedtages, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 9, om friskolerne har fag, som opregnes i lovforslagets § 1, nr. 3, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 10 om øget tilsyn i flere fag for efterskolerne, fra undervisningsministeren
24	Svar på spm. 16, om frie grundskoler »står mål med folkeskolen«, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 17 om indberetningspligt, fra undervisningsministeren

Bilagsnr.	Titel
	Svar på spm. 18 om, hvor mange offentlige midler der bruges pr. år i de frie grundskoler, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 19 om forskellen på de bemyndigelser og hjemler, der er i den gældende lov, og dem i lovforslaget, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 20 om udmøntningen af de bemyndigelser og hjemler, der er i lovforslaget, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 21 om ordningen med en tilsynsførende fra elevens hjemkommune, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 22, om evalueringsinstituttet kan evaluere de frie grundskoler, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 23 om formålsbestemmelsen, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 24 om samspillet mellem forældrekredsen og tilsynet, fra undervisningsministeren
	Svar på spm. 25 om forskellen på tilsynet i den gældende lov og i lovforslaget, fra undervisningsministeren
25	Svar på spm. 12 om kommentar til henvendelse af 15/4-02 fra Dansk Friskoleforening, fra undervisningsministeren
26	Henvendelse af 25/4-02 fra Nr. Lyndelse Friskole
27	Spm. 28 om kommentar til henvendelse af 25/4-02 fra Nr. Lyndelse Friskole, til undervisningsministeren
28	Svar på spm. 27 om kommentar til materiale fra Dansk Friskoleforening modtaget under foretræde 23/4-02, fra undervisningsministeren
29	2. udkast til betænkning
30	Notat om undersøgelse af det eksterne tilsyn ved frie grundskoler, fra undervisningsministeren
31	Henvendelse af 27/4-02 fra Stige Friskole
32	Spm. 29 om kommentar til henvendelse af 27/4-02 fra Stige Friskole, til undervisningsministeren
33	Svar på spm. 28 om kommentar til henvendelse af 25/4-02 fra Nr. Lyndelse Friskole, fra undervisningsministeren
34	Ændringsforslag, fra undervisningsministeren
35	Svar på spm. 29 om kommentar til henvendelse af 27/4-02 fra Stige Friskole, fra undervisningsministeren
36	3. udkast til betænkning
37	4. udkast til betænkning

10 af udvalgets spørgsmål og undervisningsministerens svar herpå

Spørgsmålene og svarene er optrykt efter ønske fra S.

Spørgsmål 1:

Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 21. marts 2002 fra Odense Friskole, jf. L 163 – bilag 2.

Svar:

Odense Friskole anfører, at regeringens forslag til stramminger i friskoleloven er et uheldigt indgreb mod myndige borgere, der selv ønsker at tage ansvar for børnenes undervisning og opdragelse. Skolen anfører også, at som konsekvens af, at antallet af fag under eksternt tilsyn udvides, vil friskolernes undervisning i ni almindelige skolefag skulle måles direkte ud fra folkeskolens målsætning og indholdsbeskrivelse for fagene. Endvidere anføres, at ministeren får en næsten ubegrænset ret til at fastsætte nærmere regler om tilsynet.

Jeg er ikke enig i, at lovforslaget er et indgreb i forældrekredeens ansvar for børnenes undervisning og opdragelse. Forældre, der vælger at lade deres børn indskrive i en fri grundskole, påtager sig et ansvar som følge af pligten for forældrekrede til at føre tilsyn med den fri grundskoles almindelige virksomhed. Det bliver ikke taget fra forældrekrede, fordi det eksterne tilsyn styrkes. Forældrene har den daglige kontakt til skolen gennem børnene, og skole-hjem-samarbejdet vil også fremover være langt mere intensivt end det eksterne tilsyn.

Ved at udvide den række af fag, der skal føres eksternt tilsyn med, får vi et bredere grundlag for at sikre, at eleverne får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Ligesom tilfældet er med de tre fag (dansk, regning/matematik og engelsk), der i dag føres eksternt tilsyn med, vil den eller de tilsynsførende ikke kunne stille krav til, hvilke undervisningsformer og undervisningsmaterialer de frie grundskoler skal anvende i historie/samfundsfag og naturvidenskabelige fag for at nå resultatet.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, kan bemyndigelsen til at fastsætte regler om tilsynet anvendes til at fastsætte regler svarende til nogle af de anbefalinger, der fremgår af vejledning nr. 145 af 23. juli 2001 om undervisningspligtens opfyldelse i friskoler og private grundskoler og tilsynet hermed. Anbefalingerne, som kan blive omsat i regler i medfør af den foreslåede bestemmelse, vedrører bl.a. den praktiske gennemførelse af tilsynet, herunder at den tilsynsførende skal overvære undervisningen, og at der skal gennemføres tilsynsaktiviteter hvert år. Bemyndigelsen vil naturligvis ikke blive anvendt til at fastsætte formåls- og indholdsbestemmelser for undervisningen. Det vil som hidtil være op til den enkelte fri grundskole, hvorledes den vil tilrettelægge sin undervisning for at sikre, at den står mål med folkeskolens.

Spørgsmål 2 :

Ministeren bedes kommentere henvendelsen af 4. april 2002 fra Aabenraa Friskole, jf. L 163 – bilag 5.

Svar:

Henvendelsen fra Aabenraa Friskole har samme indhold som henvendelsen fra Odense Friskole, som udvalget bad mig om at kommentere i spørgsmål 1, jf. L 163 – bilag 3. Jeg henviser derfor til mit svar på spørgsmål 1.

Spørgsmål 3 :

Ministeren bedes oplyse, hvad henvisningen til den europæiske menneskerettighedskonvention (EMRK) i lovens formålsbestemmelse og den omfattende omtale af menneskerettighederne i lovforslagets bemærkninger vil betyde i praksis.

Svar:

Med henvisningen til den europæiske menneskerettighedskonvention i lovtæksten og omtalen deraf i lovforslagets bemærkninger er der et konkret udgangspunkt for forældrenes og skolernes

bedømmelse af, hvorvidt en skole lever op til det foreslåede nye krav om at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre.

Da det er nogle fundamentale principper, som Danmark på linje med øvrige europæiske lande har tilsluttet sig og inkorporeret i dansk lovgivning, er det efter min opfattelse et velegnet grundlag også for de frie grundskoler. I øvrigt henviser jeg til mine svar på spørgsmål 4-7.

Spørgsmål 9:

Ministeren bedes oplyse, i hvilket omfang friskolerne har fag, som opregnes i lovforslagets § 1, nr. 3, og i hvilket omfang det vil være muligt at føre tilsyn med disse fag, uden at det kræver ændringer i skolernes fagrække, hvorved historie/samfundsfag kommer til at optræde som egentlige fag.

Svar:

Undervisningsministeriet har ikke – og skal heller ikke have – oplysninger om omfanget af, hvilke fag de frie grundskoler udbyder, herunder de fag, der er opregnet i lovforslagets § 1, nr. 3.

Det vil efter ministeriets opfattelse være muligt at føre tilsyn med undervisningen i historie/samfundsfag og naturvidenskabelige fag, uden at disse fag direkte eller udtrykkeligt optræder på den frie grundskoles skema, blot fage-
ne kan identificeres entydigt af tilsynet.

Spørgsmål 16:

Hvordan vil ministeren sikre, at der ikke fremover opstår tvivl om, hvorvidt en fri grundskole »står mål med folkeskolen«, især nu, hvor der inddrages en række andre fag.

Svar:

Jeg kan naturligvis ikke at sikre, at der ikke fremover opstår tvivl om, hvorvidt undervisningen på en fri grundskole står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Med lovforslaget ønsker jeg at blive bedre rustet til at opfangе de tilfælde, hvor der er tvivl om undervisningens kvalitet, og dermed at kunne gribe hurtigt ind over for en skole, der ikke giver en undervisning, der står mål med folkeskolens. Jeg mener, at udvidelsen af den fagrække, der skal føres eksternt tilsyn med, kan være en hjælp i den henseende.

Spørgsmål 18:

Hvor mange offentlige midler bruges der pr. år i de frie grundskoler?

Svar:

Der er på finansloven for 2002 budgetteret med statslige udgifter på ca. 3,3 mia. kr. til de frie grundskoler. Heraf refunderer elevernes hjemkommuner ca. 2,3 mia. kr.

Spørgsmål 19:

Vil ministeren redegøre for forskellen på de bemyndigelser og hjemler, der er i den gældende lov, og dem, der ligger i lovforslaget, samt redegøre for, hvilken betydning den får for den enkelte frie grundskole og for den frie skoleverden som helhed?

Svar:

Med lovforslaget får undervisningsministeren hjemmel til at fastsætte regler om, hvordan det eksterne tilsyn skal udføres, hvordan den eller de tilsynsførende skal udpeges, og hvordan den eller de tilsynsførende skal afgive den årlige erklæring om elevernes standpunkt til forældre-
kredsen.

De regler om tilsyn, som vil blive fastsat med hjemmel i de foreslåede bemyndigelser i lovforslaget, vil for de frie grundskoler indebære, at en manglende overholdelse af reglerne vil kunne få tilskudsmæssige konsekvenser.

For den frie skoleverden som helhed vil lovforslaget efter regeringens opfattelse indebære en større sikkerhed for, at der føres et betryggende tilsyn med undervisningen på de frie grundskoler.

Spørgsmål 20:

Ministeren bedes uddybe, hvorledes de mange hjemler og bemyndigelser i lovforslaget vil blive udmøntet, og hvordan det sikres, at det ikke bliver tilfældige principper, der afgør, hvorledes myndighedsudøvelsen foregår?

Svar:

Jeg må først afvise, at lovforslaget indeholder »mange hjemler og bemyndigelser«.

Ud over de to foreslåede bemyndigelser i lovforslagets § 1, nr. 8 og 9, som der er redegjort nærmere for i lovforslagets bemærkninger og i mit svar på spørgsmål 19, indeholder lovforsla-

get alene forslag til hjemmel til at anvende sanktioner over for skoler, om hvem der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder det nye krav til undervisningen (lovforslagets § 1, nr. 1) eller kravet til skolelederens danskkundskaber (lovforslagets § 1, nr. 2).

Med hensyn til spørgsmålet om, hvorledes de to foreslåede bemyndigelser vil blive udmøntet, kan jeg oplyse, at det umiddelbart er hensigten at anvende disse til at fastsætte regler om bl.a. følgende:

- Den eller de valgte eksterne tilsynsførende skal overvære undervisningen i de fag, der er omfattet af tilsynet.
- Antallet af årlige tilsynsbesøg.
- De eksterne tilsynsførende skal forstå dansk på et sådant niveau, som gør det muligt at foretage en kvalificeret vurdering af undervisningen i de fag, der skal føres tilsyn med.
- Hvordan forældrekredsen udpeger den eller de tilsynsførende.
- Hvilke oplysninger den eller de tilsynsførendes årlige erklæring om elevernes standpunkt mindst skal indeholde.

I overensstemmelse med sædvanlig praksis på området vil udkast til de bekendtgørelser, som umiddelbart eller senere agtes udstedt med hjemmel i de foreslåede bemyndigelser, forinden blive drøftet med de frie grundskolers foreninger. Jeg vil understrege, at der ikke i de kommende tilsynsregler vil kunne være krav om nærmere indholdsstyring af de frie grundskoler.

Jeg forstår spørgsmålet om, hvordan det sikres, at det ikke bliver tilfældige principper, der afgør, hvorledes myndighedsudøvelsen foregår, som et spørgsmål i relation til undervisningsministerens hjemmel til at beslutte, at en skole ikke længere er en fri grundskole efter loven, hvis der efter ministerens skøn ikke er tilstrækkelig sikkerhed for, at skolen opfylder kravet i friskolelovens § 1.

Ministerens skøn må udøves inden for de rammer, der følger af forvaltningsrettens almindelige principper om saglige hensyn og om begrundelse for en afgørelse. Der vil bl.a. skulle lægges vægt på grovhed og omfang af de aktiviteter, der giver anledning til at anvende denne sanktion. Der vil også skulle være proportionalitet mellem overtrædelsen og retsvirkningen.

Ministerens afgørelse vil desuden være underlagt fuld domstolskontrol.

Spørgsmål 23:

Ministeren bedes oplyse, hvori den reelle forskel i formålsbestemmelsen i den gældende lov og lovforslaget består, og vil ministeren redegøre for, hvilken betydning ændringen af formålsbestemmelsen vil få – både for den enkelte skole og for de frie skoler som helhed?

Svar:

Den foreslåede ændring af friskolelovens § 1 vil indebære en vis begrænsning i skolernes frihed, idet forslaget vil indebære, at skoler, der ikke – på grundlag af de principper for menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, der følger af den europæiske menneskerettighedskonvention – forbereder eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre, ikke længere vil kunne være frie grundskoler i lovens forstand og dermed heller ikke længere vil kunne få statstilskud.

Ændringen vil forøge sikkerheden for, at eleverne i de frie grundskoler bliver rustet til at begå sig på arbejdsmarkedet og i samfundet som helhed, og at der sker integration af tosprogede børn og unge i Danmark.

For de frie grundskoler som helhed vil det foreslåede nye krav til undervisningen sammenholdt med de foreslåede stramninger af tilsynet efter min mening indebære, at der i befolkningen generelt vil blive større tillid til undervisningen på frie grundskoler, og dermed bidrage til at gøre de frie grundskoler som skoleform mere attraktive.

I relation til konsekvensen af, at en skole ikke måtte leve op til kravet om at give en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, eller det foreslåede nye krav om forberedelse af eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre, er der ingen forskel. I begge tilfælde vil skolen ikke længere kunne være en fri grundskole i lovens forstand og dermed heller ikke længere kunne få statstilskud. Fortsat undervisning på en sådan skole vil efter lovforslaget være ligestillet med undervisning i hjemmet.

Spørgsmål 24:

Ministeren bedes redegøre for, hvordan samspillet mellem forældrekrædsen og tilsynet skal foregå i fremtiden efter intentionerne i forslaget.

Svar:

Forældrekrædsen har tilsyn med skolens almindelige virksomhed, herunder med, at under-

visningen står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Det forhold, at fagrækken for det eksterne tilsyn udvides, vil efter min mening bevirke, at samspillet mellem forældrekrædsen og tilsynet vil blive styrket, idet forældrekrædsen vil få et bedre grundlag at udøve sit tilsyn på.